

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 68.

Год. VII

Београд

мај 2010.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

Зашто каменују Жач? (стр. 3)

ДРАГАНА СТОЈАНОВИЋ, МИНИСТАРСТВО ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ И ПОВРАТАК

ОЧЕКУЈЕМО ИЗГРАДЊУ 400 КУЋА

„Тренутно смо ангажовани на имплементацији великог пројекта повратка који се ради на четири општине Клине, Обилићу, Урошевцу и Ораховцу...

стр. 7

ГРАДИЋЕ СЕ САМО ЗА ПРАВЕ ПОВРАТНИКЕ

стр. 9

ПОВРАТАК У ПРИЗРЕН - ТРЕЋИ ПУТ

Задњих дана априла месеца, петнаестак интерно расељених лица из Призрена, у организацији удружења “Свети Спас” и Данског савета за избеглице, обишло је своје домове и добило уверавања да ће коначно да им се зграде куће.

ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА ЖИВОТА ИРЛ СТАНОВИ, КУЋЕ, ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ...

У Крагујевцу су недавно изнеле конкретне активности које се предузимају у циљу омогућавања бољих услова живота расељеним лицима са Косова и Метохије.

стр. 12

стр. 14

У ДОЛЦУ ЗАВРШЕНО 12 КУЋА ОЧЕКУЈУ СЕ ПОРОДИЦЕ ...

У Долцу, селу на домак КLINE, смешеном на предивном месту испод магистралног пута Пећ - Приштина, међу разрушеним скелетима старих кућа, изникле су нове, очекујући усељавање домаћина.

ОКРУГЛИ СТО ПОВОДОМ ДАНА РОМА

ЈАЧАЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА

У Београду је одржан округли сто под називом “Одржива решења за интерно расељене Рома, Ашкалије и Еџићане и политике за унапређивање и реинтеграцију Рома који су репатријацијом враћени у Србију”

стр. 18

стр. 24

ОТВОРЕНА ПЕТА НАРОДНА КУХИЊА НА КИМ ОБРОК ЗА ЈОШ 250 ЉУДИ

Отварањем нове народне кухиње обезбеђен је сигуран оброк за још 250 људи из шест села на територији општине Гњилане. Самим тим, повећан је укупан број корисника народних кухиња на КиМ који у овом тренутку броји више од 1500 људи.

ОСМАЦИ СА КИМ ПОСЕТИЛИ БЕОГРАД

“МАЛА МАТУРА - ВЕЛИКО СРЦЕ”

У оквиру традиционалне манифестације “Мала матура-велико срце”, у периоду од 13 -17. маја, у Београду је боравило 1260 ученика завршног разреда основних школа са територије Косова и Метохије.

стр. 26

УНИЈА ИНФО СА ПОВРАТНИЦИМА У СЕЛУ ЖАЧ ПОРЕД ИСТОКА

ОД ДЕМОНСТРАЦИЈА, ПРЕКО КАМЕНОВАЊА, ДО КУРШУМА...

За непуних месеци и по дана, по повратку 25 породица на своја разрушена имања, Србе из Жача, њихове некадашње комшије Албанци никако да оставе на миру. Очигледно да им није било довољно што они све време спавају у шаторима под ведрим небом и што им још увек није почела грађна кућа, већ их непрестано узнемиравају, дајући им до знања да су нејожељни. Иако су највиши представници косовских власти, који су у више наврата долазили у Жач, као и сами повратници, потврдили да се међу њима не налази ни један Србин оптужен за злочин над албанским становништвом из Жача, 13. маја Косовска полицијска служба званично је потврдила да су током претходне ноћи, нејоште особе пуцале на шаторе у којима су се налазили повратници.

Координатор за повратак у село Жач, **Весна Маликовић**, рекла је да су сведоци напада били и војници KFOR-а и припадници КПС-а који су се ту налазили.

ЗАШТИТИТЕ НАС

“Рафална паљба дошла је из правца улице недалеко од шатора. Оно што смо ми видели након напада је то да је један од шатора пробијен са три метка, а да су ос-

тали завршили у згради у којој бораве повратници. Полиција је до сада пронашла 11 чаура”, рекла је Маликовићка, додајући да су повратници јако узнемирени и да траже помоћ међународне заједнице и председника Србије. Весна Маликовић је потврдила да су и оптужнице против Срба из Жача неосноване, јер људи који се налазе на њима немају никакве везе са повратницима. “Позивамо и председника Тадића да уложи све своје напоре и помогне овом народу, својим људима који немају везе са ратним злочинима, већ само хоће да се врате на своја имања”, завапила је, у име својих сународника, Весна Маликовић.

Истрага о овом нападу започела је исте ноћи, али до сада починиоци нису пронађени. Епилог сталне тензије под којом Албанци држе Србе повратнике је тај да су након учесталих напада четири повратничке породице, које су биле смештене у шаторима испод пута, напустиле Жач. Али кренимо редом.

НЕОЧЕКИВАН ДОЧЕК

“Налазим се на свом имању, на својој дедовини. Вратили смо се као повратници 28. марта и рачунамо да можемо остати на својој земљи”, рекао нам је **Вељко Коматовић**, приликом посете наше екипе Жачу,

РЕПОРТАЖА

непосредно након првих каменовања Горњег и Доњег кампа у коме се под шаторима UNHCR-а сместио укупно 31 носилац породичног домаћинства и део њихових породица. Од тога броја, 25 је из села Жач, а шест њих је из суседног села Шаљиновица, смештеном у Горњем кампу чекајући заједно са Жачанима изградњу својих кућа. Први напад је изведен на људе смештене у Доњем кампу и то није било толико озбиљно схваћено, прича нам **Коматовић**, али када је наредне вечери нападнут и Горњи камп, где се налази много више људи, међу којима и жене и деца, схватили смо да је ситуација озбиљна.

“Када смо пошли на спавање, а неки још увек остали у овом подруму где се хранимо и боравимо док не пођемо на спавање, нешто после 22 часа, прво је нападнут пас који нас чува. Изашли смо да видимо шта се дешава, а онда се више десетина каменица сручило на шаторе. Ми смо кренули ка њима и чули њихово бежање, након чега смо обавестили патролу полиције која је стварно брзо реаговала. Ево, овде су стигли и представници највиших власти Косова и ми то поштујемо и верујемо у њихове добре намере, јер на неки начин овакви напади бацају љагу и на њих саме” истакао је тада Вељко Коматовић.

ЈЕСМО ЗАБРИНУТИ, АЛИ НИСМО УПЛАШЕНИ

“Добили смо сву подршку што се њих тиче, што се безбедности тиче, али смо и даље забринути. Али нисмо уплашени и нећемо да одемо одавде. Желим и овим путем да пошаљем јасну поруку својим комшијама Албанцима, да ми желимо и хоћемо, ако треба, да се састанемо са њима да видимо у чему је проблем. Зашто се каменује само Жач? Зашто не и друга повратничка села. Нека ураде и власти нешто по том питању да једноставно седнемо, ако хоће наше комшије да нам нешто

Сћановници „Горњег кампа“ - Ми остајемо!

кажу, нека то ураде лично. Да је неко од нас било шта урадио против закона, зар би имао храбрости да се овде појави и још доведе своју породицу. Значи нам што су данас овде и министар за повратак и саветник премијера за безбедност, што нам пружају вербалну подршку. Зато поручујем свима људима добре воље, наравно и свим комшијама, да ми сигурно хоћемо да останемо на својој дедовини. Али нека и одговорни за ово стање ураде нешто по питању разрешења овог проблема. Што се нас тиче, од 1489. године овде живе Коматовићи. Живе и **Шилковићи, Јевтићи, Гогићи**. То треба сви да знају, а знају то и комшије Албанци. И поручујем им наравно, све најлепше да још 1000 година можемо живети заједно, као што смо живели и пре рата и то лепо. Помагали се, знају они то добро”, прича нам Коматовић, додајући да су упркос свему неки од њих већ засадили своје њиве и да очекују и поред свега што се дешава повратак и других сународника из његовог села..

ЧИЊЕНИЦЕ

ДЕМОНСТРАЦИЈЕ- КАМЕНОВАЊЕ- ТУЖБЕ- ПУЦЊЕВИ

Све је почело са демонстрацијама

Расељени из Жача вратили су се 28. марта, а само четири дана касније Албанци су протествовали кроз део села где су смештени њихови шатори носећи пароле на којима је писало “Нема повратка док се не пронађу нестали”, “Нећемо да радимо по српским плановима”, “Криминалцима не требају куће, него ћелије”. Узвикивали су “Идите одавде, са нашег слободног Косова” и “Ви сте нас убијали”. Протест је обезбеђивало тридесетак припадника косовске и EULEX полиције, као и војници KFOR-а.

Иако је координаторка за повратак у општини Исток Весна Маликовић демантовала тврдње Албанаца да међу Србима повратницима у село Жач има ратних злочинаца и да тројица Срба чије хапшење Албанци траже нису дошла са осталим повратницима 28.

марта, протести и демонстрације су настављене. Након демонстрација притисак на Србе настављен је каменовањем шатора у којима су спавали, затим је 8. маја Тужилаштво Окружног суда у Пећи подигло оптужницу против 22 Србина који се сумњиче да су извршили ратне злочине у селу Жач, да би притисак кулминирао 12. маја када су непознате особе, у касним вечерњим сатима, пуцале на шаторе и кућу где су се налазили повратници.

РЕПОРТАЖА

ДОЊИ КАМП НИЈЕ ИЗДРЖАО

У Доњем кампу, где су биле смештене четири породице, затекли смо **Сашу Рашића**, министра за заједнице и повратак, **Дукађина Горанија**, саветника премијера за безбедност, **Срђана Сентића**, саветника премијера за повратак, као и највише представнике општинских и полицијских снага општине Исток у разговору са повратницима.

Повратници у разговору са највишим функционерима косовских институција

“Вратили смо се да останемо на својим огњиштима, својим имањима. Међутим, већ две ноћи смо каменовани и ево морам да признам да смо заплашени. Јутрос смо спаковали кофере, да ту мисију повратка напустимо, без обзира што нам је речено да ће се градити куће. Зар су нам потребне куће, ако немамо слободу кретања и безбедност”, испричао је **Драгољуб Јевтић**, један од повратника у село Жач. Истакнути привредник пре рата и добар домаћин, каквог га познају и комшије Албанци. И њему рат ништа добра није донео. Остао је без куће, имања, фабрике, имовине и упутио се у непознато. Овакав повратак није очекивао, али охрабрен подршком представника власти Косова да ће повратницима пружити пуне гаранције за безбедност, да ће нападачи бити процесуирани, заједно са осталим сународницима, распаковао је кофере и остао до даљег. Рекао нам је и да му је жао што Министарство за КиМ Владе Србије није енергичније реаговало, иако је свестан њихових могућности. Могли су бар на неки начин да нам пруже материјалну или неку другу помоћ, што би их, како рече, у најмању руку охрабрило. Након разговора, са представницима косовских институција људи из Доњег кампа каменовани су поново исту вече. Нису издржали и непосредно након тога напустили су Жач и упутили се у централну Србију. Успут је каменован и аутобус у коме су се налазили. Кажу да то није случајност и да је и тим чином послата порука онима који се налазе у централној Србији да се не враћају.

ДОШЛИ СМО ДА ПРУЖИМО ПОДРШКУ

Овим речима повратницима се обратио Саша Рашић, министар за заједнице и повратак, непосредно након напада на шаторско насеље.

“Овде смо да пружимо пуну подршку повратницима да остану, да се не плаше, да буду одлучни... На нама, институцијама Косова, је да обезбедимо, пре свега, сигурност и безбедност за све вас, а онда да вам пружимо и конкретну помоћ у смислу реконструкције и изградње нових кућа. Прошли пут кад смо били овде, рекли смо да ће изградња започети за два месеца. Учинићемо све да одрадимо свој део посла у смислу започињања реконструкције кућа и свега онога што иде уз то и пружања конкретне помоћи. Овде причамо о 500 хиљада евра и та средства постоје, само што морамо испоштовати одређене процедуре које су понекад и бирократске и успоравају процес повратка генерално.

Имали смо састанке на највишем нивоу у Влади Косова где смо искоординисали ставове и спремни смо да предузмемо мере у два правца. Да се сигурно изврши превентива и да се слични догађаји више не понове. Други правац јесте да се пронађу починиоци претходних инцидената и ми ћемо учинити све што је у нашој моћи да се то и уради”, обратио се повратницима Рашић.

ПУНОПРАВНИ ГРАЂАНИ КОСОВА

Повратницима се обратио и Дукађин Горани, наводећи да ће већ током сутрашњег дана о свему овоме расправљати Савет за безбедност Косова.

“То значи јак сигнал за читаву јавност Косова и за све грађане колико је ова ситуација важна за нас. Колико је важна за безбедност свих грађана. Повратници у Жач су пуноправни грађани Косова. Ви сте овде на свом власништву, својим имањима и посвећеност институција Владе за вашу личну безбедност мора бити на веома високом нивоу сада, али тако мора и остати све док се стање не нормализује. Нормализовање стања је увек

Драгољуб Јевтић показује каменице са којима су зађани

везано за пролазак времена и за свеобухватнију посвећеност заједница за заједнички живот. Ми смо овде да вам дамо веома велику подршку, да се трудимо да буде што већа институционална безбедност, а исто тако да подржимо и дијалог између заједница. То ће бити полагаан процес, али сматрам да ће бити сигуран и успешан”, истакао је саветник премијера Косова, додајући да нико нема права да узима правду у своје руке,

О ПОВРАТКУ У ОПШТИНУ ИСТОК

*Весна Маликовић, приликом посете
Дукађина Горанија, саветника
премијера Косова за безбедност*

“У Село Жач се вратило још септембра месеца пет породица по програму који је реализовао CDF и косовска Влада. За повратак у општину исток аплицирало је 370 расељених. Неки преко UNHCR-а, док су други самоиницијативно предавали захтеве општини или су се налазили на списковима раније усвојених концепт докумената. Надам се да ће у неко догледно време, јер је прошло 11 година, повратак кренути неким бољим током. Зато што су сви схватили озбиљно да стварно повратника има, да више нема манипулације и шпекулације и зато што је повратак у општини Исток заиста одржив. Рецимо, Осојане је пример одрживог повратка. Сва околна села добро функционишу и ми се надамо да ће и у другим срединама, као што су Синаје, Граб, Драгољевац, Мужевине и остала, заживети повратак и да ће људи моћи слободно да живе и да се крећу. Не знам где пре да стигнемо када има много кандидата за повратак и заиста покушавамо да покријемо сва насеља где су пре рата живели Срби. Али у неко догледно време видећемо колико је озбиљан тај повратак и учинићемо све да и тај други део људи, који је изразио жељу за повратком, што пре вратимо, истиче Весна Маликовић.

али исто тако да нико нема права да спречава демонстрације, ако су оне најављене у складу са законским регулативама .

И ПОЛИТИЧКА ПОЗАДИНА

Неки опет сматрају да све ово што се дешава око Жача има и политичку позадину. Наиме, у општини Исток је истовремено била у жеку и политичка кампања за избор новог градоначелника.

“Ово јесте политика. Можда неко не сме то јавно да каже, али ово је чиста политика. Сада неко жели преко ових повратника да изравна своје нерашчишћене рачуне. Да је политика умешана можда најбоље илуструје чињеница да је општина Исток била узор повратка до сада. Није било екцеса, поготово не оваквих. Није било противљења ни једном повратку, до ових избора. До ових избора је било мирно стање.

Мислим да ће то проћи и да ће се остварити одржив повратак. Ови људи су веома озбиљни у својим нам-

ерама и ја се надам да ће наредних пар месеци истрајати. Већ су радили своја имања и врло су организовани, способни и хомогени, што је у овом тренутку врло битно, рекла нам је, Весна Маликовић, која се тих дана није одвајала од повратника стојећи им све време на услузи. Ова храбра жена, чија се канцеларија налази у Осојану, има тежак задатак да се бави повратком и питањем повратка Срба на територији општине Исток.

Деца из шатора

Други опет кажу да Албанцима не одговара повратак Срба у Жач јер се тиме шири српска енклава у Осојанској долини, све до магистралног пута Клина - Ђураковац. Немају храбрости да то износе јавно и треба их разумети.

Било како било, најтеже у овом тренутку, је повратницима и њиховим породицама у централној Србији, који свако помињање Жача у медијима дочекују са стрепњом о даљој судбини својих најмилијих.

Забележио: **Милан Кончар**
Фотографије: **Златко Маврић**

Породица Комаровић... више од речи...

ДРАГАНА СТОЈАНОВИЋ, ДИРЕКТОРКА ОДЕЉЕЊА ЗА ПОВРАТАК У МЗП-У

„Тренутно смо ангажовани на имплементацији великог пројекта повратка који се ради на четири општине: Клини, Обилићу, Урошевцу и Ораховцу. То је тзв. RRK II пројекат и у њему стоји да би требало да се у 2010. години врати нешто мање од 200 породица. Међутим, биће ту још спонтаних повратака, као и неких других које ће финансирати поједине амбасаде или неки други донатори и организације. Сигурни смо да ће се и ту наћи места за око стотину породица, али више о томе моћи ћемо да вам кажемо неком другом приликом. Ипак, по неким нашим тренутним сазнањима, укупно ће у овој години бити средстава за повратак око 400 породица“ каже **Драгана Стојановић** за Унија ИНФО.

Разговарао: Жељко Ђекић

Фото: Златко Маврић

ОЧЕКУЈЕМО ИЗГРАДЊУ 400 КУЋА

Приликом обиласка породица, односно углавном носилаца породичних домаћинстава тренутно смештених у новим зградама у Лапљем Селу, сазнали смо за многе недоумице у којима се они налазе. Углавном ови људи, који нису хтели да изађу пред микрофон, рекли су нам да, по њиховом доласку, многа раније даћа обећања нису испуњена. Пре свега, што се односи на заједнице, али и на још увек неопишане уговоре о коришћењу станова. Одговоре на ова и многа друга питања везана за повратак расељених на КиМ потражили смо од одговорних у Министарству за заједнице и повратак.

Екипу нашег часописа у касним поподневним часовима, видно уморне, након обиласка повратника у село Жач, али расположене за разговор примиле су **Драгана Стојановић**, директорка Одељења за повратак и **Ева Кицлер**, саветница у Министарству за заједнице и повратак (МЗП).

ЛАПЉЕ СЕЛО

Пројекат у Лапљем Селу је финансирало Министарство за заједнице и повратак и за сада је изградњено 60 станова у три стамбене зграде. У току је изградња још две стамбене зграде, са 40 станова, а такође још две стамбене зграде су у плану, али о том ћемо да причамо када буду урађене све припреме. Тиме не престаје изградња станова, напротив, наши планови су много дугорочнији, рекла нам је, у уводном делу разговора, Драгана Стојановић.

УГОВОРИ И ВЛАСНИШТВО НА СТАНОВИМА

❖ *Повратницима, али и људима који су им говорили о повратку, на почетку је речено да ће након одређеног времена постати власници станова. Данас је прича о томе сасвим другачија.*

Тачно је да се првобитно у Србији прочула вест да ће повратници потписати уговор на пет година, а онда ће постати власници тих станова. Међутим, то је дезинформација. Уговор се потписује на десет година, а власништво над тим зградама биће под надлежношћу општине Грачаница и то на 99 година. Тако да ће уговори на сваких десет година бити обнављани. Корисници станова никада неће моћи бити власници тих станова, бар за сада то није тако планирано. Станари тих зграда добили су од Министарства покућство, храну, дрва, а желим да напоменем да ни намештај и покућство не смеју да отуђе, већ могу само да га користе.

❖ *Шта је са породицама које су навеле да имају више чланова, а сви се нису вратили?*

Пошто су поједине породице аплицирале са већим бројем чланова, а у случају да се у том броју у којем су аплицирали не врате, добиће или мање станове или ће са њима бити раскинут уговор. То смо урадили због породица које су пријавиле мањи број чланова и можда су управо из тог разлога испале са листе приоритета.

РОКОВИ И ГРАНТОВИ

❖ *Да ли ће Министарство инсистирајући на томе да породице морају да се комплетно врате. Неки кажу да ће им бити даће одређени рок.*

Ми нисмо одмах хтели да инсистирамо на томе, пошто 18 породица ИРЛ из Србије, које су добиле станове у Лапљем Селу имају децу која још увек похађају школу у местима где су расељени. Нисмо хтели да инсистирамо на томе да се деца пошто-пото исписују из својих школа и да пређу у школе у Лапље Село или Грачаница. Због тога смо им дали рок до краја школске године како би деца завршила школу. Очекујемо да ће након тога и она да се врате овде, упишу у школе које су заиста близу зградама, на не више од стотину метара,

ДЕВЕТ НОВИХ КУЋА У СЕЛУ СОФТОВИЋ КОД УРОШЕВЦА

Драѓана Стојановић и Ева Кицлер у разговору са Жељком Ђекићем, уредником Унија ИНФО

низовани повратак је руководило и спровело пројекат у сарадњи са општином Урошевац”, рекла нам је Ева Кицлер, саветница у Министарству за заједнице и повратак испред UNDP-а.

Након десет година живота у расељеништву, девет повратничких породица, добило је кључеве новоизграђених кућа у селу Софтовић у општини Урошевац.

“Пројектом “Повратак у Софтовић” поред изградње кућа за Србе повратнике, помогнута је и једна од угрожених албанских породица. Све куће су спојене на водоводну и електричну мрежу, а сви су добили и помоћ у потребној опреми која ће им омогућити основне услове за живот. Истим пројектом побољшана је инфраструктура у селу поправком сеоског пута у дужини од 1,3 км, а општина је својим средствима извршила поправку још једног километра пута и тиме комплетира поправку читаве сеоске инфраструктуре. Такође, пуштен је у рад и нови трансформатор у селу, преко којег ће се струјом снабдевати 23 куће. Пројекат “Повратак у Софтовић” је финансиран донацијом британске Владе преко своје амбасаде у Приштини. Одељење UNDP - SPARK за орга-

и да од септембра сви буду на окупу. Ко то не буде испоштовао применићемо критеријуме које сам навела у одговору на Ваше претходно питање.

❖ Они људи који су дошли раније и ови коју су уселили сада, да би ојстали у ситановима, треба од нечега да живе. Било је разних обећања, а повратници се жале да нису испуњена.

За оне породице које заиста имају потребе за помоћ то су економски грантови за покретање самосталног бизниса у вредности од две хиљаде евра. За поједине породице већ урађена листа жеља за набавку или куповину неког материјала или алата, у зависности ко је какву жељу изразио чиме ће да се бави. За неке имамо план да можда нађемо и неки посао, али знате каква је ситуација да је то данас веома тешко. Ми имамо заиста жељу да свима помогнемо, али за проналажење посла је заиста тешка ситуација.

❖ У насељу је недавно усело још 14 породица, овога љуша реч је о интерно интерно расељеним лицима која нису најустила просјор Косова.

Наравно, мене је заиста обрадовала коначно та вест да ћемо да уселимо 14 нових породица ИИРП са Косова који су заиста свих ових 11 година живели у изузетно тешким условима. Чак су поједине породице живеле у штали у заиста нехуманим и нељудским условима. Они су сада збринути и добили су станове у новим зградама у Лапљем Селу. Са ових четрнаест породица у Лапљем Селу имамо усело 35 породица, а ускоро ће се донети одлука ко ће добити још 25 станова.

ОДРЕЂЕНИ ПРОБЛЕМИ

❖ Ви сће се непосредно пре овог разговора вратили из Жача. Каква је ситуација тамо?

Тамо се вратила 31 породица. Њих 25 из Жача и 6 из Шаљиновице. Има одређених проблема са примајућом

заједницом. Тамо ће сутра да иде министар Саша Рашић, па бих Вас замолила да шире информације о томе затражите од њега.

❖ Каква је ситуација у Драгољевцу?

У Драгољевцу такође имамо спонтани повратак, а ради се о 14 повратничких породица. Рађена је прелиминарна листа корисника јер заиста имамо пуно захтева за повратак. Тренутно не можемо да покријемо све захтеве, али потрудићемо се да селекција буде права и да изађемо што више људима у сусрет.

❖ Кад смо код ојштинине Исток, кажите нам нешто више о селу Синаје. Тамо је изграђен одређен број кућа, али и дружи људи желе да се врате.

У Синаје се вратило 18 породица. Неке су још на релацији Србија - Косово. Тренутно имамо информацију за још две породице које су заинтересоване за повратак у Синаје. Размотрићемо и те случајеве и видећемо какве су нам могућности за изградњу њихових кућа.

❖ У суседној ојштини Клина доста се гради.

Да, мене радује та чињеница да је изградња кућа у општини Клина заиста урађена у великом броју и ја мислим да је једна од општина на Косову која то заиста добро ради. У Долцу имамо 12 завршених кућа и ускоро очекујемо повратак породица. Кад се буде уселило ових 12 породица ја се надам да ће нам пристићи и нови захтеви за повратак у Долац.

❖ Код повратка у Пограђе било је, иакође, одређених проблема.

У Пограђу смо имали мало техничких проблема са извођачем радова, али ја мислим да ће то у скорије време бити завршено и да ће те куће бити предате на употребу. Исто као и четири куће у Гребнику, такође у општини Клина.

ПРИЛИКОМ “ИДИ - ВИДИ” ПРИЗРЕНУ ПОСЛАТА ЈЕДИНСТВЕНА ПОРУКА - “ГРАДИЋЕ СЕ САМО ЗА ПРАВЕ ПОВРАТНИКЕ”

ПОВРАТАК У ПРИЗРЕН - ТРЕЋИ ПУТ

Задњих дана априла месеца, петнаестак интерно расељених лица из Призрена, у организацији удружења “Свети Спас” и Данског савета за избеглице, обишло је своје домове. Неки од њих по први пут након егзодуса 1999. године, дружа половина, већ је боравила у царском граду. Овога пута су сви они, по ко зна који пут, коначно добили уверавања да ће ошпочети реконструкција њихових домова и да ће се створити основни услови за њихов дуго очекивани повратак.

И једни и други са путовања су се вратили са јединственим утиском да су се, што се безбедности и међукомшијских односа тиче, створили услови за повратак. Још само да крене обнова њихових домова. А то обећање су и овога пута прихватили са неверицом, јер су већ два пута били преварени и, на немилост, остављени.

ОБЕЋАЊА И СЛИКАЊА

Кажу, обећања најмање коштају. Како кога. Прича о почетку изградње у Призрену помпезно је најављена још 2005. године, када је усвојен први Концепт документ (пројекат) једне локалне невладине организације (удружења “Свети Спас”). Овај моменат су многи искористили на свој начин и за своје дневно политичке потребе. У медијима су се, том приликом, појављивали представници Министарства за заједнице и повратак Владе Косова, представници Централног механизма за повратак (кога званично води премијер Владе Косова), представници општине Призрен (на челу са председником). И сви су се они више пута насмејани сликали (и на “слики руковали”) и обзнањивали почетак изградње. И сви су они били уверени, и на медијима представљали, да креће изградња Поткаљаје, иако им је од стране творца Концепт документа давано до знања да се не ради о Поткаљаји, већ о делу који се налази на самом Шадрвану, иза Саборне цркве, знаним као Пан-

У Призрену све почиње и завршава се са Поткаљајом

телија и Поток-мала. Али, за те дневно политичке прилике име и значај Поткаљаје им је било много звучније и значајније па су и након указивања на ту грешку и даље користили њима прихватљивији и звучнији, рекло би се политичкији термин, Поткаљаја. И то им не би било замерено, само да је градња кренула. Али није. Бар не до сада. У међувремену, доста се тога променило.

ДОБИТНИЦИ УМРЛИ

Са првобитног списка расељених заинтересованих за повратак и градњу, један број (службено названих ДОБИТНИЦИ ?!!!) је умро, други су зарад преживљавања продали своју имовину, трећи нерадо прихватају разговор на ову тему бојећи се да ће опет бити преварени.

Ипак, један број ових трећих поново нам је указао поверење и кренуо пут Призрена надајући се да ће најзад осванути дан када ће видети кров своје куће. Јер, како оно кажу, нада последња умире. Тога се наши “добитници” и прибојавају, јер се већ десило да су нам

ПОТКАЉАЈА - ТЕШКО СВИ ОДЈЕДНОМ

На инсистирање интерно расељеног лица, **Будимира Миленковића** да се обнове одједном све куће у Поткаљаји, укупно њих 86, како би се одједном вратили сви Срби, мештани овог најпознатијег призренског насеља и тиме учинили живот Срба сигурнијим и одрживијим, представник UNHCR-а Призрен **Агим Пирку**, одговорио је да тренутно не постоји донатор који би могао да одједном финансира реконструкцију овог дела града, те да подршка повратку не значи надокнаду уништене имовине, већ хуманитарну категорију која је намењена правим повратницима који ће живети у својим кућама.

“добитници” преминули, а нада још није. Питам се, да ли је то добро и да ли је у реду ?

КАО У СРЕТНА ВРЕМЕНА

Било како било, група која је овога пута имала привилегију да организовано посети свој град, урадила је то по предивном сунчаном дану уз максималну пажњу и добродошлицу свих са којима су се сусрели. Као у сретна времена, када су живели у свом граду и свом дому. Комшије су их наговарале да се што пре врате, узурпатори су их уз срдачан дочек и братске загрљаје убеђивали да ће у тренутку њиховог повратка одмах напустити запоседнуту кућу, а општински званичници да је Призрен још увек њихов град и да их у њему очекују.

Јовица Благојевић је по први пут након 1999. године ушао на просторе Косова и Метохије. У све је веровао, али не и у то да ће га без периода прилагођавања комшије прихватити, као да се ништа, ама баш ништа, није десило. Организатори посете су Благојевића одвели до куће са планом да за двадесетак минута обиђе кућу, те да након тога наставе са утврђеним планом посете. Планове су поквариле комшије. Задржале су Благојевића, поручујући организаторима да по њега дођу што касније, уз жељу да му се омогући да ноћ проведе код њих.

ПРОКЛЕЋЕМО ОНЕ КОЈИ ПРОДАЈУ

Након обиласка својих домова и комшија, група обилази обновљену цркву Светог Ђорђа. Ту их дочекује **отац Михајло**. На самом почетку сусрета, уз чашицу добре ракије и осталог послужења упозорава повратнике “да се не играју Призреном, да не уништавају српство”. На примедбу присутних да не постоје услови за одрживост, да повратници немају шта да раде и чиме да издржавају породицу, отац Михајло наставља: “Моја жеља је да се вратите и живите овде. Требају нам људи који ће да живе овде, а не они који ће да дођу, обнове и продају. Нико неће бити гладан, што имамо поделићемо. Биће проклети они који обнове кућу и про-

Фото: Саша Јевтић

Добродошлица оца Михајла

ЈОШ ЈЕДНО ОБЕЋАЊЕ

Након састанка у општинској згради, представници Министарства за заједнице и повратак, све присутне су почастили пићем у оближњем кафићу на кеју поред Бистирце. Била је то за Призренце још једна прилика да се опусте и под хладом вишедеценијске липе подсети на сретније дане у овом граду. **Драгана Стојановић**, директорка за повратак у Министарству за заједнице и повратак, искористила је ову прилику да расељенима укаже на искрену намеру Министарства да у наредном периоду већа финансијска средства и донације усмери према Призрену.

дају. Проклећу их ја, проклеће их сви. Добро размислите шта радите. Нема оправдања за продају имовине. Ваша обавеза је да се вратите. Ово нам је задња шанса,

Поново у родном граду

другу шансу нећемо имати. Донатора је све мање. Ако новоизграђене куће остану празне биће то тачка на даљу реконструкцију у Призрену. Нека дође само онај ко озбиљно мисли да живи овде. Пренесите то свим Призренцима”, поручио је отац Михајло.

НЕДОУМИЦЕ

Иако намерни да се стварно врате и живе у свом граду, посетиоци су након овог сусрета постали неспокојни. Да ли су се прихватили превелике обавезе, да ли ће моћи да истрају, да ли је суђено да баш они бране српство у Призрену ? Ипак је чашица ракије испијена у њиховој, Саборној цркви, овога пута била прејака, прегорка. Из чијег ли је казана ?

У општини повратнике, по први пут, после тридесетак и више “иди-види” посета, није удостојио ни један од виших општинских званичника (обично би их дочекивао председник, у најмању руку потпредседник). Домаћини су то правдали изборном кампањом. Проценом да би ангажовање на питању подршке повратка расељених суграђана, Срба, у овом тренутку било контрапродуктивно. Разговор у општини се такође одвијао

На састанку у општини Призрен

у два смера. Доказивању од стране расељених да су озбиљни повратници, али да не виде могућности за одрживост, и захтевима са стране представника UNHCR-a, општине и Министарства за заједнице и повратак, да се морају поштовати процедуре. Од тога да је реконструкција хуманитарна категорија намењена најугроженијима, те да на списку за ову помоћ не могу бити они који су се у међувремену интегрисали у централној Србији.

Станиша Петровић, саветник за повратак Министарства за заједнице и повратак, обавестио је присутне да је Министарство за повратак и заједнице у сарадњи са Британском канцеларијом обезбедило средства за изградњу 10 кућа корисницима са Концепт документа удружења “Свети Спас”, те да ће се представници Министарства, UNDP-а, општине Призрен, UNHCR-а и остали наћи у Београду у “иди-информиши” посети маја ове године, како би присутне Призренце упознали о својим намерама и транспарентно отпочели процес реконструкције српских кућа у Призрену. Петровић је

поновио, од оца Михајла већ речено, “градиће се само онима који искрено желе да се врате и под постојећим условима живе у својим новоизграђеним кућама. Уколико се деси да куће након реконструкције остану празне, то ће бити тачка на наставак реконструкције у Призрену. Ако повратак буде успешан, постоји велика вероватноћа и интересовање да ће се наставак РРК пројекта UNDP-а проширити и на Призрен те да ће убрзо бити много више новоизграђених кућа.

Након ове посете, расељени нису крили равнодушност, иако су информације биле више него обећавајуће. Није им први пут да слушају “сигурна” обећања. Још једном су покушали, прешли више од хиљаду кило-

Превалац: Сумирање уџисака

метара и показали своју искрену вољу. Ако дође до реконструкције биће добро - крајње је време. Ако пак поново буду изиграни, моћи ће да кажу да се овога пута и нису пуно надали, те да се и не осећају превареним. Састављач ових редова се искрено нада да ће се најзад реализовати његова дугогодишња жеља и идеја, почетак изградње кућа за повратнике.

Текст и фотографије: Златко Маврић

РЕЧЕНО - ИСПУЊЕНО: У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА «ИДИ - ИНФОРМИШИ» ПОСЕТА

ОБЕЗБЕЂЕНА СРЕДСТВА ЗА 10 КУЋА

Детаљ са „иди - информиши“ посете

У Београду је, према предвиђеној динамици, у Црвеном крсту Србије, 11. маја, одржана «иди-информиши» посета на којој су расељене, заинтересоване за повратак у Призрен - град о могућностима реконструкције, безбедносној ситуацији, одрживости и осталим важним питањима, информисали представници општине Призрен, UNHCR-а Призрен и Министарства за заједнице и повратак. Сви присутни су били јединственог мишљења да су се створили сви услови за повратак расељених.

Станиша Петровић, саветник у Министарству за заједнице и повратак, упознао је присутне да су обезбеђена средства за изградњу 10 кућа у центру Призрена, одмах иза Саборне цркве «Светог Ђорђа». Након одржаног састанка, представници општине Призрен и UNHCR-а, обишли су породице пријављених повратника, упознали се са условима живота у расељеништву и извршили неопходне припреме за испуњење процедура за повратак.

Текст и фото: С. Јефтић

ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА ЖИВОТА РАСЕЉЕНИХ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

СТАНОВИ, КУЋЕ, ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ...

Крајем марта месеца, у Повереништву за избегла и расељена лица, је одржан координациони сасишанак свих служби и невладиних орзанизација које се баве ишшањима уррожених избежличких и расељеничких иородица. Досадашња ировереница, Славица Сшевановић, која одлази у пензију, ишом ириликом, иредсшавила је свој наследника Петра Аштанасковића. На сасишанку су, украишко, изнеште актиивности које се, на нивоу града Крагујевца, иредузимају у циљу оможућавања бољих услова животиша расељеним лицима са Косова и Метохије.

СТАНОВИ И КУЋЕ

Између осталог речено је да ће бити потписан Меморандум са “Групом 484” и осталим актерима о изградњи зграде за социјално становање у Крагујевцу. Пројекат ће се спровести у сарадњи са Центром за социјални рад, Градском стамбеном агенцијом, Комесаријатом за избеглице и Градом Крагујевцом. У оквиру овога пројекта сигурно ће бити подржане и неке од најугроженијих породица расељених са Косова и Метохије. Град Крагујевац је у 2010. години конкурисао код

Зграде за социјално становање у којима је ишточиишће наишло десетине расељених иородица са КиМ.

Републичког комесаријата за избеглице пројектом за откуп пет сеоских домаћинстава и има позитивних индиција да ће бити реализован. На овај начин ће бити збринута пет најугроженијих породица расељених са КиМ. Интерно расељена лица заинтересована за овакав вид подршке, могла су да се пријаве месним канцеларијама у месту боравишта.

ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ

Тренутно је у току евидентирање ИРЛ за доходовне активности које ће подржати град Крагујевац. Очекује

СЛАВИЦА СТЕВАНОВИЋ, ПЕНЗИОНИСАНА ПОВЕРЕНИЦА ЗА ИЗБЕГЛА И РАСЕЉЕНА ЛИЦА У КРАГУЈЕВЦУ

СВОЈ ЖИВОТ У СВОЈЕ РУКЕ.....

Овако је говорила повереница за избегла и расељена лица у Крагујевцу **Славица Стевановић**, која је у повереништву провела пуних дванаест година, од 1998. године. Крајем марта месеца, госпођа Стевановић је отишла да, заслужену пензију, спроведе мирно.

Годинама је Славица слушала тужне приче избеглих и расељених породица, најпре из Хрватске и Босне, а касније и са Косова и Метохије. Покушавала је да свима помогне, како је знала и умела. Држећи се девизе “Увек рећи људима истину, ма како она тешка била”, многима је деловала строго и неумољиво, али увек реално. И због тога је расељена лица цене и поштују.

“Најтеже ми је било да када причу саслушам до краја, сурову истину кажем људима у лице и пратим промене на њему. А истина је била та да никоме моментално не можете да пружите помоћ, да треба проћи доста времена до проналаска решења за сваког понаособ. Неки су то схватили, други нису и притом би осули паљбу увреда на рачун служби, државе, међународне

заједнице, а ви не знате када вам је теже да ли када видите сузе у очима оних који се ћутке удаљавају, или да одговорите на питања оних који не прихватају да им у том моменту не можете помоћи”, каже Славица Стевановић и додаје, да је увек и свима саветовала да узму свој живот у своје руке и покушају да сами себи помогну колико је то могуће.

Повереница за избегла, прогнана и расељена лица и удружење “Завичај за повратак”, су остварили изванредну сарадњу, коју ће наставити и са новим повереником. А баш на овом последњем састанку са бившм повереницом Петра Атанасковића, новог повереника, затекли смо у живом разговору са ИРЛ из села Дугањево у општини Урошевац на Косову и Метохији. Више него обећавајуће за почетак.

ТРАЈНА РЕШЕЊА

се да ће на овај начин подршку добити око десет домаћинстава, или појединаца ИРЛ, која желе да се самостално баве неким пословима. Пројекат ће бити реализован средствима Европске комисије. ИРЛ могу да се пријаве, при својим Месним канцеларијама до краја маја месеца. Град Крагујевац ће ових дана, преко повереништва, поделити око 200 пакета једнократне помоћи најугроженијим породицама расељених.

Што се осталих пројеката тиче, представница ИНТЕРСОС-а је истакла да ће њихова организација радити на откупу сеоских домаћинстава за дванаест породица ромске националности, које тренутно живе у неформалном насељу “Јужна обилазница” у Крагујевцу. Рок за проналажење адекватних локација овим породицама је одређен до краја јуна.

Драгана Маринковић, представница Интерсос-а је истакла да се поменуће ромске породице труде да нађу адекватна домаћинства, али да је потребно да се сви укључимо како бисмо превазишли проблеме на које оне наилазе.

НАЈТЕЖЕ У ПРИВАТНОМ СМЕШТАЈУ

Представница удружења за помоћ расељеним лицима са Косова и Метохије “Завичај за повратак”, **Доста Палић** је истакла да постоји потреба да се тачно евидентирају потребе ИРЛ на нивоу града Крагујевца, поготово оних који су смештени у приватном смештају и који се суочавају са великим проблемима, економске природе. Истакла је да се нико од присутних годинама није бавио овом категоријом, јер је већа пажња била усмерена на становнике колективних центара и стиче се утисак да је још увек акценат на њима. Сви присутни су

се сложили са њеном констатацијом да у приватном смештају живи далеко више угрожених породица ИРЛ.

Доста Палић

Крагујевац, град у коме је велики број расељених лица пронашао уточиште

ГРАДИ СЕ И У КРАЉЕВУ

ВЕЛИКА ЗАИНТЕРЕСОВАНОСТ ИРЛ ЗА ПОМОЋ У ДОНАЦИЈИ ГРАЂЕВИНСКОГ МАТЕРИЈАЛА У КРАЉЕВУ

У Краљеву је, другом половином априла месеца, НВО «HELP» одржала радни састанак са избеглим и интерно расељеним лицима која су била заинтересована за добијање помоћи у донацији грађевинског материјала. Материјал је искључиво намењен лицима која испуњавају критеријуме социјалне угрожености и имају парцелу са започетим објектом или поседују старију кућу којој је неопходна хитна адаптација. Изузетно велика присутност и заинтересованост избеглих и расељених лица била је индикатор да су овакви програми неопходни и да пуно значе лицима која живе на рубу социјалне угрожености.

Након одржаног састанка, уследила је учесталија посећеност организацији “ЈУГ” од стране ИРЛ која су се информисала и желела да знају да ли постоји још организација које спроведе овакве или сличне програме.

Многа ИРЛ су истицала да број од 20 породица која овим програмом могу бити обухваћена је јако мали у односу на број заинтересованих лица која имају потребу за хитном адаптацијом старијих кућа у којима тренутно живе или су започели градњу новог објекта за кога немају довољно финансијских и материјалних средстава да радове приведу крају и стекну минималне услове за усељење у новоизграђени објекат.

Поред велике заинтересованости и реалне потребе за доделу грађевинског материјала, ИРЛ су јако заинтересована и за помоћ у додели основних средстава која би им послужила као основ за покретање сопственог посла чиме би обезбедили сигуран приход и захваљујући коме би били у позицији да сопственим средствима адаптирају постојеће старије куће у којима живе или доврше започете објекте.

ЈУГ Краљево

У ДОЛЦУ, СЕЛУ У ОПШТИНИ КЛИНА, ИЗГРАЂЕНО ДВАНАЕСТ КУЋА

ОЧЕКУЈУ СЕ ПОРОДИЦЕ И СУНАРОДНИЦИ

У Долцу, селу на домак Клине, смештеном на предивном месту испод магистралног пута Пећ Приштина, међу разрушеним скелетима старих кућа, изникле су нове. Истини за вољу, много мање од пређашњих, али довољно велике да приме носиоце домаћинства, а, како се они надају, ускоро и њихове породице. У већини кућа прикључени су струја и вода. Има примедби на квалитет изградње, али не можемо се отићи утиску да је већина мештана, које смо зашли приликом ненадане посете, углавном задовољна учињеним, јер је све што изграђено за неколико месеци и то у зимским условима.

Поглед на Долац са старог пута за Приштину

Долазећи у Долац директно са магистралног пута поред рушевина некадашње цркве, не свраћајући према Клини, већ пробијајући се одавно запуштеним старим путем према Приштини, успут газећи набујали поток, стигли смо до водоспремника, одакле се на ово лепо село пружа још лепши поглед.

ФАКТОР ИЗМЕНАЂЕЊА

Након учињених снимака, у нешто каснијим јутарњим сатима, спуштамо се у центар села, где нас, помало изненађено дочекују мештани, већ заузети одређеним радовима око својих тек изграђених кућа. Долазак “странаца” у село, као по команди, већину њих је окупило на једном месту, а неколико минута касније стигло је и патролно возило словеначког KFOR-а. Случајно или не, добро је да је ту, кажу нам нешто касније **Божидар Шарковић** представник села, кога смо затекли у воћњаку, једном од ретких сачуваних. Сазнајемо да је највеће заслуге у томе имао један Албанац, кога смо срели овде и за кога сељани кажу да им се од првог дана “нашао при руци”. А ти први дани били су и најтежи. Крај новембра, почетак изградње, кад јој, како рекоше, време није. Није их ни то поколебало, можда и због тога што су добру логистичку подршку добили од већ досељених комшија из неколико километара удаљеног села Дрсник, где су имали добар смештај и храну, а и оно што је на овим просторима најбитније, солидну безбедност. Четири месеца, по читав дан “дежурали” су уз мајсторе задужене за изградњу кућа, надгледајући радове, а дуге зимске ноћи спроводили у Дрснику.

ИСПЛАТИЛО СЕ

И тако дан по дан завршавала се једна по једна кућа, стизала вода, копани одводни канали уз помоћ KFOR-а и данас смо мање више сви задовољни, прича нам Божидар Шарковић.

“Дошли смо 19. новембра прошле године. Током изградње било је присутно 12 носилаца домаћинства. Тај наш труд се исплатио и данас се сви налазимо у својим кућама. Неке још нису сасвим завршене, а имамо

ДОБРА САРАДЊА СА KFOR-ОМ

БЕЗБЕДНОСТ НА ЗАДОВОЉАВАЈУЋЕМ НИВОУ

„Сарадња са припадницима KFOR-а је добра. Скоро смо имали једну заједничку акцију коју је спровео део тог KFOR-а специјализован за такве активности. Помогли су нам око чишћења канала поред асфалтног пута који пролази кроз цело село. Урадили смо и 12 пропуста, а они су поставили своје цеви и заиста су нам ту помогли максимално. То је био неки њихов допринос нашем повратку овде. KFOR нас обилази редовно и преко дана и ноћу. Мислим да је безбедност за сада на задовољавајућем нивоу”, искрен је Божидар Шарковић.

РЕПОРТАЖА

Божидар Шарковић у својој кући

обећања да хоће. Следећи корак је да у сарадњи са Данским саветом за избеглице и НВО “Божур” планирамо повратак породица чим се стекну нормални услови за живот. Ево струја и вода је овде завршена и очекујемо за неки дан да се породице врате. Међутим, да би се породице вратиле треба да се испуни много услова, а свакако један од најважнијих је да се оспособи и школа.

“Сада је крај школске године и надамо се да до почетка нове формирамо овде школу, бар до осмог разреда. За школску деца узраста до осмог разреда. Зграда школе се налази у доста добром стању, није оштећена и можда уз пар поправака око санитариија, мокрог чвора и грејања, врло брзо ће бити стављена у функцију.

ВРАТИЋЕ СЕ И ДЕЦА

Када смо пре неколико месеци били овде, затекли смо **Бранка Митровића**, расељеног са петочланом породицом у Ћићевцу, поред Крушевца. Није био задовољан квалитетом радова, а како нам рече, није ни сада.

“Полагано, споро се радило и морам истаћи доста некавалитетно. Али шта је ту је опет смо задовољни пошто смо ту на своме. Поправићемо ми то, ако треба уложити и своје, јер ми заиста желимо да останемо овде”, истиче Бранко. Много је задовољнији тиме што му све чешће долази супруга Гордана, а ускоро очекује

и повратак деце. Пре свих, најмлађег сина који би, ако се створе услови, већ од јесени требало да крене у већ напред поменућу школу. Супруга **Гордана** је, такође, спремна за повратак.

“Овде сам рођена, ту сам се удала и ако се створе бар минимални услови ми ћемо се вратити. Било би добро када би бар једно од нас двоје било запослено, а остаје нам и рад на пољопривреди. Имамо преко девет хектара врло обрадиве земље, тако да и то може да буде један од уносних прихода, наравно ако се нађе неко коме се ти производи буду могли продати”, наводи Гордана.

Албанци су узурпирани највећи део њихове земље, оне најплодније. Док је већина осталих повратника успела да врати земљу у посед, код Митровића то иде нешто теже.

Митровићи у ишчекивању повраћка узурпираној имања срећују окућницу

“ У прво време, Албанци који су чули да смо се вратили, сами су дошли овде и то регулисали или отплатили земљу од њихових власника. Ја то нисам још учинио, јер какве сам среће људи из десетог села су запосели моју земљу, тако да није било могућности да дођем до њих. Сад сам их нашао и обећали су да дођу и да се договоримо, а ако не буде ишло са договором мени не преостаје ништа друго него са комбијем у њиву”, са осмехом каже Митровић.

ВЕРУЈЕМО У НАШУ ДРЖАВУ

У међувремену ова вредна породица уређује окућницу. Пали су после десет година и први откоси, а

ПОЉОПРИВРЕДА УСЛОВ ОПСТАНКА

“Поред баште и шљивака имам и доста стабала јабука. Засадио сам и десет чокота винограда. Природа није затрована, водовод има природни пад и може да се користи неограничено. Надам се да ће и виноград да буде квалитетан. Ако се буду стекли услови да направимо неку шталу или неки објект било би добро. Сада смо добили семенску луцерку од Министарства за Косово и Метохију, као и одређене количине семенског кромпира, кукуруза, лука и других култура. Овде је сточарство доста развијено и потражња за том сточном храном, поготово за луцерком и сеном је увек била актуелна. Како од стране Албанаца, тако и од Срба који држе стоку. Ми смо у једној повољнијој позицији зато што имамо доста обрадиве земље и можемо да пласирамо сточну храну”, истиче предности свог села Божидар Шарковић, рекавши да се нада да ће Албанци који су узурпирани српску земљу крајем ове пољопривредне сезоне ослободити те парцеле и да ће Срби ући у своје поседе.

наша екипа је била ту да сликом и речју то и забележи.

“Доста времена и улагања треба да прође да би се све вратило у некадашње стање. Зато очекујемо помоћ свих, али највише од наше државе. Свакако они би требало да буду први да нам помогну да останемо и опстанемо овде. Ако одемо, тешко ће на овим просторима поново бити Срба. Конкретно, највише очекујемо две ствари. Запослење и да школа крене са радом. То је сад најнеопходније за опстанак. Услови има, народ има вољу, ево ми смо већ овде. Придружило би нам се још комшија и расељена лица би сигурно дошла, тежак је живот ван свог родног краја. Кад би се школа отворила, пронашао неки посао, деце би имали, ово би село живнуло брзо, брже него што мислимо”, закључује Митровић.

Село је заиста развијено што се тиче воћарства и пољопривреде, надовезује се на причу представник села, иначе један од најмлађих повратника. Нормално услови тек треба да се стекну за почетак пољопривредне и сточарске производње. По питању механизације, неког почетног и основног капитала, до којих би требало да дођемо, мора брзо да се уради нешто, истиче Шарковић.

“Кад смо камен темељац ставили приликом почетка изградње кућа, Министарство за заједнице и повратак у Влади Косова обећало нам је да ће да нас помогне са механизацијом. Ту се подразумева трактор, неке пољопривредне машине, а сигурни смо у то да ће да нам помогне и наша влада односно Министарство за КиМ. Имали су расположења за то да нам помогну максимално, да би се стекли какви такви стандарди и да ми овде не оскудевамо за оно основно. А после, боже мој, све зависи од нас, истиче Шарковић, наводећи да им је Дански савет помогао око опремања куће покућством. Имали смо прилике да се и сами уверимо у то приликом обиласка његове куће, а колико је озбиљан у намерама да остане овде представник села је то потврдио тиме што је велики део својих ствари довео из расељеништва овде.

ПОСТОЈИ ЖЕЉА

Ових дванаест људи је само точак замајац или добар опит за повратак осталих мештана Долца. Шарковић сматра да ни у једном тренутку не треба сумњати у жељу већине других ИРЛ из овог села да се врате.

“Расположење међу сељанима Долца је огромно. Заинтересовани су махом сви да се врате. Постоје неки разговори и већ имамо преко двадесет породица расположених

за повратак, поред нас 12 који смо се вратили. UNHCR је иначе вршио регистрацију повратника, а од Данског савета за избеглице очекујемо да буде карика која ће омогућити са својим “иди-види” и “иди-информиши” посетама, онима који до сада нису донели коначну одлуку да је увидом стања на терену лакше донесу. Оно што ја могу да им поручим је то да је тренутно безбедност на неком задовољавајућем нивоу. Ми нисмо имали баш никаквих проблема ових пет месеци нити их имамо сад. Идемо редовно у продавнице у Клину и све што нам треба, од датих намирница, осим ово што нам је обезбеђено приликом до-

Договор са представницима ДСИ-а око даље помоћи

говора о повратку, купујемо тамо. Ишли смо и на пијаци, куповали сезонску салату и друге потрештине и нисмо наишли ни на један проблем”, закључује Шарковић додајући да је његова породица тренутно у Краљеву и да ће се вратити. До тада ће му друштво правити мали пас чувар, синоним опстанка и безбедности у овим крајевима, јер овде кажу, када се набави пас чувар, да је то знак да ће кућа остати пуна и верна свом чувару, а чувар кући.

КУЋЕ СЕ НЕ ГРАДЕ ЗА МЕСЕЦ ДАНА

Ни наш наредни саговорник није нам непознат, а вероватно ни нашим највернијим читаоцима. **Зоран Арсић** нам је уливао највише оптимизма да ће остати овде до завршетка радова, али и касније и сада остајемо при томе, мада по оној народној “никад не реци никад”, тешко је било коме веровати.

Ипак, при првом сусрету када смо га срели на теме-

ФАТОС КАРАГЈОЗИ, ДСИ КОСОВО

ПРОПУСТИ У ИЗГРАДЊИ ЋЕ БИТИ ОТКЛОЊЕНИ

“Тачно је да је било одређених пропуста у изградњи кућа и ми ћемо уважити све примедбе мештана Долца. Ради се о томе да све зависи од извођача радова. На пример, за 12 кућа у Долцу ми имамо два извођача. Један је заиста добро одрадио посао поштујући временске рокове. Овај други није то урадио баш како треба. Наш инжењер, заједно са општинским властима и овим људима овде утврдио је одређене недостатке и ја гарантујем да ће то да се одради до краја”, рекао нам је **Фатос Карагјози**, кога смо заједно са колегицом из Канцеларије ДСИ у Пећи затекли у Долцу, где се са мештанима договарао о могућностима економског оснаживања српске заједнице, превасходно кроз помоћ у пољопривредној механизацији.

љима куће, међу скелетима срушеног породичног имања, рекао нам је да се њему не жури. Ако је могао чекати десет година може још једну да му се кућа изгради. Зато његове речи имају велику тежину.

“Обећали су да ће кућа да буде готова за 28 дана. Ја сам им одмах рекао у старту, биће то и годину дана. И ето види, баш кад је било леда и снега они су радили. Сад кад је лепо време њих нема. Иначе, нама се не жури, биће до нове године. Кад год буде, важно је да је она започета да се ради. Оно што је почето некад се мора завршити, да ли то било за 28 или за годину дана и није толико важно. Само да се заврши”, хладнокрвно ће Зоран. Алудирајући на те његове речи питали смо да ли то значи да ако је повратак започео, да ли ће и он да се заврши на опстанку?

“Ја иначе не бих дошао, када не бих мислио да останем овде. Не бих се цабе мучио, сређивао окућницу, а на крају, реците ми Ви, где би ми било лепше него овде”, шеретски ће Арсић, да би касније нешто озбиљнијим тоном додао да ипак има одређених проблема са квалитетом изградње, показујући нам конкретне примедбе у самој кући.

ПОВРАТАК ДЕСЕТОЧЛАНЕ ПОРОДИЦЕ РАДИЋ

Много више са радовима незадовољнији је **Вукоје Радић**, расељен у Мрчајевцима код Чачка.

“Имам замерки. Доста кућа није довршено, а ни моја. Жалили смо се инжењеру Данског савета, људима из општине. Кажу све ће то да се среди, све ће то да се регулише, међутим, ево, дали су реч, за два месеца да се заврши. Ево пет месеци је прошло, а још нису завршили ништа. Тераса ми је остала недограђена, ја сам то сам доградио. Још ми је остало доста грешака у кући, али надам се да ће то да оправе. А кад ће то да учине то појма немам”, оштар је Вукоје показујући нам и криви спољни зид куће, замоливши да истакнемо да једино њему још вода није прикључена.

Са много блажим тоном сећа се некадашњих времена када је овде живео и радио тридесет година у руднику боксита, као руковаца машина. Жена и десеточлана породица су се бавили пољопривредом и вођењем домаћинства.

“Међутим, десило се како се десило. Избегли смо, напустили своју дедовину, отишли смо нигде један заједно. Не зна се ко је куд отишао. Тренутно смо се затекли у

Краљеву, три месеца смо били ту. Отерали нас после у општину Ниш, па у Проклупље у колективни центар и тамо смо живели десет година. После десет година, испала шанса да се поново вратим на своје огњиште. Међутим, породица је још у приватном смештају. Жена, деца, учући, ћерке. Имам четири сина сви незапослени. Живе од мог минималца. Са њим не знам да ли ћу да платим струју, да ли ћу да платим станарину, шта ћу да платим. Ипак, захвалан сам Данском савету што ми је завршио ову кућицу.

Вукоје Радић има доста примедби на извођача радова

Ту планирам још један живот на селу, као што сам живео и пре. Ако постоји могућност. А имао сам кућу 22 метра са осам метара дужине. Мој плац је био 50 ари. Имали смо негде скупа два и по до три хектара имања. То смо поделили брат и ја, мени је остао хектар и по, њему хектар и по. Он је отишао на другу страну према Лазаревцу, добио је неки плац тамо, ја сам остао у приватном смештају. Дошао да бих створио жени и деци кров над главом, да се врате на своје огњиште. Међутим, сад како ће се то одиграти видећемо надаље, али једно је сигурно, ја се враћам са осморо чланова породице, ја и жена и деца”, истиче Вукоје наводећи да ће он у својим годинама тешко пронаћи посао, али да свакако очекује да неко од његова четири сина буде запослен.

Забележио: **Жељко Ђекић**
Фотографије: **Златко Маврић**

ОСОЈАНЕ - ЦИВИЛИЗАЦИЈА

Мештани Долца у Осојану

“Да се мало нашалим, кажем, Осојане је за нас цивилизација. Тамо се тргује са нашом валутом- динаром, имамо пошту ако треба да допунимо мобилне телефоне. Купимо неку домаћу намирницу из Србије, посетимо доста широк круг пријатеља. Потврдимо радне књижице. Оверимо здравствене књижице, неки затраже помоћ лекара, измере притисак, узму лекове...” наводи Шарковић.

Осојане је од Долца удаљено 20 километара и ови храбри људи иду преко чисто етничких албанских територија приватним комбијем београдских регистрација, бар како се нашој екипи учинило која је ишла заједно са њима, без било какве изражене бојазни.

ПОВОДОМ СВЕТСКОГ ДАНА РОМА У БЕОГРАДУ ОДРЖАН ОКРУГЛИ СТО О РАСЕЉЕНИМ РОМИМА, АШКАЛИЈАМА И ЕГИПЋАНИМА

ЈАЧАЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА

У Београду је одржан округли сто под називом “Одржива решења за интерно расељене Роме, Ашкалије и Египћане и полицијске за унапређивање и реинтеграцију Рома који су репатријацијом враћени у Србију”, у организацији Министарства за људска и мањинска права и Мисије ОЕБС у Србији. Приоритет Владе Србије је укључивање Рома и јачање њиховог положаја у друшћу, речено је на скупу.

Министар унутрашњих послова **Ивица Дачић** рекао је да би новим законским решењем требало да буде поједностављена процедура пријаве места пребивалишта, што ће Ромима олакшати добијање личних докумената и решавање статуса.

ВРАЋЕНО 285 РОМА

Дачић је навео да је од јуна до децембра 2009. године, у Србију по споразуму о реадмисији из земаља западне Европе, враћено 405 особа, од којих су 285 Роми, а у прва три месеца ове године 45 Рома од укупно 83 враћених особа.

“Треба наставити дијалог, како би се уобличио српска визија европске Србије и у друштву које је суочено са економском кризом постојало разумевање и нашли начини за помоћ онима којима је тешко”, рекао је **Дачић**. Поручио је да су припадницима мањина

Министар Дачић и Димитриос Купреос

“широм отворена врата МУП-а Србије” и да је тренутно у полицији запослено 50 припадника ромске заједнице, што не значи да њихов број није и већи, јер како је објаснио, не постоји уставна обавеза пријављивања националне припадности.

БЕЗ ЛИЧНИХ ДОКУМЕНАТА

Министар за људска и мањинска права **Светозар Чиплић** рекао је да у Србији тренутно борава више од

РОМИ НАЈСТАРИЈИ ИЗБЕГЛИЧКИ НАРОД

Широм планете, 8. априла, обележн је Светски дан Рома, празник установљен како би се скренула пажња јавности на тежак положај тог најстаријег избегличког народа. Упркос чињеници да се проблемима Рома, већ неколико деценија, баве бројне светске владине и међународне организације, као и институције и политичари, њихов економски, политички и друштвени положај није се битније побољшао ни на прагу XXI века. Према попису из 1991. године, у Србији је живело око 140.000 становника ромске националности, а пописом из 2002. утврђено их је око 110.000, иако процене стручњака говоре да их је између 400.000 и 700.000, а у Европи између десет и петнаест милиона.

209.000 интерно расељених са Косова и Метохије, међу њима су 22.806 Роми, али да многи интерно расељени нису ни евидентирани, јер немају личних докумената. Процењује се да у Србији живи 40.000 до 50.000 интерно расељених Рома, као и да ромска популација чини око 70 одсто враћених из земаља западне Европе по споразуму о реадмисији, додао је Чиплић. Чиплић је рекао да би законске промене и олакшице пријаве места пребивалишта требало да омогуће тачнијем попису становништва који би требало да буде обављен 2011. године, истичући да је према последњој евиденцији у Србији живело 108.000 Рома, док их сада има око 450.000. “Ромска заједница у великој мери се трансформисала и то не треба прећутати”, рекао је Чиплић. Роми, као и Египћани и Ашкалије, у бирачке спискове за изборе Националних савета уписали су и више бирача него што је било неопходно. У Министарству за људска и мањинска права то оцењују као јачање њихове политичке свести. Министар за људска и мањинска права у Влади Републике Србије Светозар Чиплић оценио је да ће попис становништва наредне године решити велики број проблема ромске националне заједнице проистеклих из чињенице да се не зна њихов тачан број и да сви немају лична документа.

ИЗЛОЖЕНИ ДИСКРИМИНАЦИЈИ

Шеф Мисије ОЕБС-а у Србији **Димитриос Купреос** подсетио је да многи Роми живе у тешким условима и да су често изложени дискриминацији, као и да ОЕБС улаже велике напоре да се то промени. Димитриос Купреос истакао је да напори за повратак Рома који нелегално борава у западној Европи и њихова интеграција у друшћу треба да теку паралелно, у чему ће ОЕБС наставити да пружа подршку Србији.

ПОТРЕБНА СИСТЕМСКА РЕШЕЊА

У Скупштини Србије одржана је седница скупштинског Пододбора за разматрање питања у вези са унапређењем положаја Рома и имплементацијом Декаде Рома, на којој је истакнуто да је без системских решења и учешћа Рома у њиховом спровођењу, немогуће решити бројне проблеме ромске заједнице.

Државни секретар у Министарству просвете **Тинде Ковач Церковић** рекла је да је Србија показала политичку вољу за решавање проблема ромске заједнице, као и да постоји законодавни оквир, али да је од “политичке воље до реализације дуг пут”. Према њеним речима, од маја ће почети обука запослених у школама и локалним самоуправама како да поступају у тим случајевима, као и да је пуно учињено увођењем педагошких асистената. У оквиру низа активности издвајамо и припремну наставу за ромске ученике за упис у средњу школу који се реализују ради унапређења статуса и живота Рома.

Члан Националног савета Рома **Живојин Митровић** рекао је да је сарадњом тог савета и Министарства образовања у 2010. години обезбеђено 170 студентских стипендија и за исто толико академица обезбеђен смештај у студентске домове. Према подацима којима располажу та министарства, прошле године уписано је 213 Рома у средње школе и 100 студената на факултете.

Државни секретар у Министарству рада и социјалне политике **Љиљана Лучић** рекла је да је у току припрема новог закона на основу кога ће бити редефинисана додела социјалне помоћи.

Купреос је указао на то да ОЕБС помаже властима да развијају локалне акционе планове за интеграцију Рома, и прецизирао да су тако прошле године 53 општине у Србији усвојиле те планове, док се ове године очекује усвајање још 20.

Шеф Мисије ОЕБС-а у Србији Димитриос Купреос рекао је да се нада да ће положај Рома бити унапређен и поз-

Најбољи добили рачунаре

РАЧУНАРИ ЗА НАЈБОЉЕ УЧЕНИКЕ

Министарство за људска и мањинска права и Министарство просвете спроводе програм за образовање ромске популације од 2003. године. Министар за људска и мањинска права Светозар Чиплић уручио је најуспешнијим ученицима ромске националности 40 лап-топ рачунара. Сви добитници имају одличан успех у досадашњем школовању, а међу њима има и добитника награда са међународних, републичких, општинских и градских такмичења. На конкурс министарства пријавило се 115 кандидата из целе Србије. “Додељивањем рачунара желимо да отклонимо предрасуде и покажемо да је нетачно уверење да су Роми необразовани”, рекао је Чиплић. Ромска заједница има проблема, али се она трансформисала, па је неопходно да друштво створи праву слику о њима, рекао је Чиплић.

вао на укључивање Рома у реформе које спроводи Влада Србије. Купреос је као помак оценио прихваћено учешће ромске заједнице у изборима за мањинске савете које је покренула Влада Србије.

Припремили: М. К. и В. Ђ.

ДВОСТРУКА ДИСКРИМИНАЦИЈА

НАЈУГРОЖЕНИЈЕ РАСЕЉЕНЕ РОМКИЊЕ

Славица Васић из Секретаријата за Ромску националну стратегију Министарства за људска права каже да је положај Рома, нарочито Ромкиња веома тежак. “Када говоримо о положају Ромкиња обично кажемо да су Ромкиње двоструко дискриминисане и као жене и као Ромкиње, које су у готово 80 одсто случајева неписмене. Према подацима UNICEF-а из 2005. године, скоро 46 одсто Ромкиња удају се пре 18. године, а пре 15. године уда се око 12 одсто Ромкиња”, рекла је она. “Када говоримо о запошљавању, међу незапосленима је 65 одсто жена, од тога 70 одсто чине Ромкиње, интерно расељена лица. Уколико се деси да Ромкиња нађе посао она је углавном слабо плаћена и ради веома тешке послове”, каже Васићева.

У оквиру међународне иницијативе, Декада за инклузију Рома (2005-2015), Србија заједно са другим земљама Централне и Југоисточне Европе у регионалним оквирима, ради на унапређењу социо-економског статуса и инклузији Рома. Ова иницијатива окупља Владе, међувладина тела и невладине организације, укључујући и цивилне организације Рома. Декада за инклузију Рома обухвата приоритетне области: образовање, здравље, становање и запошљавање.

ТРАЈНА ЗБРИЊАВАЊА ИЗБЕГЛИХ И РАСЕЉЕНИХ

Од 1992. године помоћ избеглицима обезбеђивала је Република Србија и међународна заједница смештајем у колективне центре, а заочети су и пројекти стамбене изградње. Од 60 активних колективних центара у Србији, седамнаест је на територији Косова и Метохије. Избеглима ће бити понуђено неколико опција: помоћ у изградњи кућа, ошкун сеоских домаћинстава и смештај у стамбеним јединицама.

Комесаријат за избеглице, из буџета Републике Србије и у сарадњи са међународним агенцијама и организацијама, владама појединих земаља и локалним самоуправама, реализује програме трајних решења за избеглице, а од 2002. године у складу са “Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица” и за интерно расељена лица, кроз следеће пројекте:

- ❖ комплетне изградње, делимичне изградње и самоградње стамбених јединица;
- ❖ куповина и донација сеоских домаћинстава;
- ❖ додела монтажних кућа;
- ❖ помоћ у виду пакета грађевинског материјала за завршетак започетог стамбеног објекта;
- ❖ изградња објеката за социјално становање у заштићеним условима;
- ❖ адаптација и пренамена објеката колективних центара у установе за смештај старих лица;
- ❖ адаптација и проширење капацитета установа социјалне заштите.

РЕЗУЛТАТИ

До 30 новембра 2009. године, за потребе смештаја избеглих, интерно расељених лица и социјално угрожених породица локалног становништва, кроз више пројеката, изграђено је укупно 3.434 стамбених јединица, од којих су највећи:

- ❖ од 1997. године из донаторског програма Високог комесаријата за избеглице Уједињених нација, Швајцарске дирекције за развој и Норвешког савета, уз учешће локалних самоуправа реализовани су пројекти стамбене изградње по принципу комплетне изградње, делимичне изградње и самоградње стамбених јединица;
- ❖ Влада Републике Немачке је, преко Пакта за стабилност југоисточне Европе и својих извршних партнера, немачких невладиних организација ASB, THV и HELP финансирала реализацију пројекте стамбене изградње за избеглице и интерно расељена лица;

- ❖ сарадња Комесаријата за избеглице и Европске агенције за реконструкцију реализована је кроз три пројекта финансираних из буџета за 2004/05/06. годину.

Од започетих пројекта у 2009. години настављена је реализација:

- ❖ пројекта подршке локалним акционим плановима, који се у углавном финансира из буџета Републике Србије;
- ❖ пројекта изградње објекта за социјално становање у заштићеним условима у Пожаревцу за који су средства обезбеђена из буџета Републике Србије - НИП 2009;
- ❖ пројекта “Подршка избеглим и интерно расељеним лицима у Србији” који се реализује у 2009/10. години, а који се финансира из средстава Европске Уније - ИПА 2007;
- ❖ сарадње Комесаријата за избеглице и UNHCR;
- ❖ пројекта са Министарством спољних послова Републике Немачке;
- ❖ пројекта подршке развоју инфраструктуре локалне самоуправе, финансираног од стране Европске заједнице - Зајам за решавање стамбеног питања избеглица (СЕВ)...

КОЛЕКТИВНИ ЦЕНТРИ

Спровођењем плана постепеног затварања колективних центара њихов број се рапидно смањује 1996. године било је око 700 колективних центара. Јануара 2002. на територији Републике Србије било је 388 колективних центара у којима је било смештено 26.863 лица. На дан 1. априла 2010. године, на територији Републике Србије постоји 60 колективних центара у којима је смештено 4.791 лице. Од укупног броја колективних центара на територији Србије ван Косова и Метохије налази се 43 колективних центара са 4.134 лица, док је на територији Косова и Метохије 17 колективних центара са 657 смештених лица.

ЛИСТА КОЛЕКТИВНИХ ЦЕНТРА У ЦЕНТРАЛНОЈ СРБИЈИ

Р.бр.	Округ	Општина	Колективни центар
1	јужно-банатски	КОВИН	ОМЛАДИНСКО НАСЕЉЕ ЧАРДАК И КУЋИЦЕ
2	јужно-банатски	ПАНЧЕВО	ЦЕНТАР ТО
3	мачвански	ШАБАЦ	ВАРНА ООЦК
4	подунавски	СМЕДЕРЕВО	ОРА РАДИНАЦ
5	шумадијски	КРАГУЈЕВАЦ	ДЕЧЈЕ ОДМАРАЛИШТЕ ТРМБАС
6	шумадијски	КРАГУЈЕВАЦ	ПКБ МАЛОПРОДАЈА „МД-ЕХ“
7	шумадијски	РАЧА	КАРАЂОРЂЕВ ДОМ
8	поморавски	ЈАГОДИНА	КОЛАРЕ
9	борски	КЛАДОВО	КАРАТАШ
10	борски	НЕГОТИН	ИНЕКС КРАЈИНА ХОТЕЛ „КРАЈИНА“
11	зајечарски	ЗАЈЕЧАР	КЦ ВИЛЕ - ДП „РОМУЛИЈАНА“
12	златиборски	ПОЖЕГА	БАРАКЕ „РАТКО МИТРОВИЋ“
13	златиборски	ПРИЈЕПОЉЕ	„БОШКО БУХА“ ЈАБУКА
14	златиборски	УЖИЦЕ	ГП „ЗЛАТИБОР СТАНДАРД“
15	моравички	ИВАЊИЦА	ДУБРАВА ПРИЛИЧКИ КИСЕЉАК
16	рашки	КРАЉЕВО	ШАТОРСКО НАСЕЉЕ – „СТАРИ АЕРОДРОМ“
17	рашки	КРАЉЕВО	ДП МАТ. И БОГ. БАЊА – „ЖИЧА“
18	рашки	КРАЉЕВО	НОРВЕШКА КУЋА БЕРАНОВАЦ
19	нишавски	ГАЦИН ХАН	ОШ „ВИТКО И СВЕТА“
20	нишавски	ДОЉЕВАЦ	МОСТОГРАДЊА
21	нишавски	НИШ	ОДМАРАЛИШТЕ „ТРЕМ“ - СИЋЕВО
22	нишавски	СВРЉИГ	ХОТЕЛ „СВРЉИГ“
23	нишавски	СВРЉИГ	КЦ „ИЗВОР“
24	топлички	КУРШУМЛИЈА	РАДНИЧКО ОДМАРАЛИШТЕ СЕЛОВА
25	пиротски	БЕЛА ПАЛАНКА	ХОТЕЛ „ЕС“ И „РЕМИЗИЈАНА“
26	јабланички	ВЛАСОТИНЦЕ	СТАРА ЦИГЛАНА
27	јабланички	ЛЕСКОВАЦ	АТИНА
28	пчињски	БУЈАНОВАЦ	СТАРА ЦИГЛАНА
29	пчињски	БУЈАНОВАЦ	САЛВАТОРЕ
30	пчињски	БУЈАНОВАЦ	ДЕЧЈИ ВРТИЋ
31	пчињски	БУЈАНОВАЦ	МОТЕЛ „КАМПИГ“
32	пчињски	ВРАЊЕ	ДОМ УЧЕНИКА
33	пчињски	ВРАЊЕ	ОШ „П. ДЕВЕЦИЋ“
34	пчињски	ВРАЊЕ	МОШТАНИЦА
35	пчињски	ВРАЊЕ	ОШ „1. МАЈ“ ВРТОГОШ
36	пчињски	ВРАЊЕ	РАСАДНИК
37	Београд	МЛАДЕНОВАЦ	ГП „НАПРЕД“
38	Београд	ВОЈДОВАЦ	НЕУРОПСИХ. „АВАЛА“ СТУД. ЦЕНТАР
39	Београд	ПАЛИЛУЛА	ПИМ КРЊАЧА
40	Београд	ОБРЕНОВАЦ	ПИМ УШЋЕ
41	Београд	ЗЕМУН	ОШПИ УГР. „7. ЈУЛ“
42	Београд	ГРОЦКА	БАРАКЕ ГРАЂЕВИНАР
43	Београд	ГРОЦКА	БАРАКЕ НОВИ АУТОПУТ

Списак колективних центара који се налазе на КиМ, објавићемо у наредном броју Унија ИНФО

Извор: Веб сајт Комесаријата за избежлице

ГОРАН БОГДАНОВИЋ, МИНИСТАР ЗА КОСОВО И МЕТОХИЈУ

ГРАДИМО СТАНОВЕ И ДАЈЕМО ПОДСТИЦАЈНА СРЕДСТВА

Министар Богдановић предаје једно од решења за добијање подстицајних средстава у Косовској Митровици

При крају је изградња пет зграда од укупно 40 станова у насељу Брђани у Косовској Митровици. Држава је најавила даље финансирање изградње станова и у другим деловима Косова и Метохије, истакао је Богдановић који је у пратњи својих сарадника обишао градилиште. Нови станови намењени су расељеним, социјално угроженим лицима, кадровима и онима који немају адекватно решено стамбено питање.

“Јако ме радује кад видим да су Албанци правили зграде, да Срби граде зграде и да могу у миру и заједништву да живе”, рекао је министар Богдановић. “У току ове године почећемо изградњу станова у општини Штрпце, Звечан, Косовска Каменица и у Грачаници. Планирамо да изградимо између 60 и 70 стамбених јединица за шта смо обезбедили средства. Надамо се да ће почетком јула почети изградња тих стамбених јединица”, истакао је Богдановић. За изградњу станова у насељу Брђани, Министарство за Косово и Метохију издвојио је 80 милиона динара.

У Косовској Митровици министар Богдановић уручио је одређен број решења о додели подстицајних средстава по програму Министарства за КиМ за подстицај економског развоја на КиМ одобравањем кредитних средстава за одређен број правних лица. У Косовско-митровачком округу ова средства добило је 19, у Косовском округу 19, Призренском два, Косовско поморавском три и Пећком округу два правна лица. Имена правних лица која су добила подстицајна средства објавићемо у неком од следећих издања УНИЈА ИНФО.

ОКРУГЛИ СТО УНИЈЕ

ПОБОЉШАЊЕ ЖИВОТНИХ УСЛОВА ИРЛ

Крајем маја у Београду ће се, у организацији Уније, а уз помоћ UNHCR-а Србија и Мисије ОЕБС-а у Србији, одржати округли сто под називом “Побољшање животних услова расељених”.

Учешће на овом скупу најавили су представници Министарства за КиМ, Министарства за рад и социјална питања, Комесаријата за избеглице, Делегација Европске уније у Србији, UNHCR-а, ОЕБС-А, као и владиних и невладиних организација.

Становање и стамбено збрињавање ИРЛ и Запошљавање и радно ангажовање ИРЛ, биће централне теме о којима ће се расправљати на овом округлом столу.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

У ОРГАНИЗАЦИЈИ УНИЈЕ И УДРУЖЕЊА «БОЖУР» ОДРЖАНА РАДИО ЕМИСИЈА

Учесници емисије у студију Радио “Јасеница”

Положај ИРЛ у расељеништву и програми који су им тренутно доступни, као и повратак расељених на КиМ биле су теме о којима се говорило у једночасовној емисији на таласима Радио “Јасеница”. О повратку расељених на Космет говорили су **Давор Рако** из службе за правну заштиту UNHCR-а Београд и **Славица Милуновић**, из удружења “Божур”. Они су нагласили да расељени још увек могу да се региструју за повратак и да то право могу да остваре у канцеларијама UNHCR-а у Краљеву и Београду. У другом делу емисије о програмима за економско оснаживање расељених говориле су **Ксенија Папазоглу** из Теренске канцеларије UNHCR-а у Београду и **Силвана Владимировић - Тодоровић**, повереник за избеглице у општини Смедеревска Паланка.

ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ НВО “ИНИЦИЈАТИВА ЗА РАЗВОЈ И САРАДЊУ” (ИРС)

ВИШЕСТРУКЕ АКТИВНОСТИ У ПОМОЋИ ИЗБЕГЛИМ И РАСЕЉЕНИМ

Иницијатива за развој и сарадњу (ИРС) Србија настала је као део излазне стратегије “spin off” процеса шпанске невладине организације, Movimiento por la paz MPDL (Покрет за мир). Запослени у МПДЛ-у основали су локалну НВО, која од 1. априла 2008. године спроводи двогодишњи програм “Побољшање економских и социјалних капацитета и јачање продуктивних мрежа и укључивање у тржиште рада, а нарочито помоћ угроженим категоријама”.

ИРС је финансиран од стране МПДЛ-а и Министарства спољних послова Шпаније, а његово особље располаже вишегодишњим искуством стеченим у хуманитарним организацијама и привредним субјектима. У својој организационој шеми има отворене канцеларије у Београду и Нишу. Канцеларијски простор се изнајмљује засебно или у сарадњи са организацијама чији су пројекти у складу са програмима ИРС Србија и где постоји заједнички интерес.

ПРАВНИ САВЕТИ

ИРС Србија активно ради са мрежом SOLIDAR креиране од стране 11 невладиних организација које раде на Балкану. Улога SOLIDAR-а је да спаја своје чланове, помаже им да буду препознатљиви, посебно у удруженим активностима. ИРС Србија је такође и члан кластера организација цивилног друштва за спровођење стратегије смањења сиромаштва.

Правни саветници ИРС Србије поседују знања из готово свих области права, правног система земаља у окружењу (Хрватска, БиХ, Црна Гора) као и процедурама које се примењују на територији Косова од стране UNMIK администрације. Особље правне службе има велико искуство из области радно правних односа, као и код писања представки пред Домом за људска права. За протеклих 6 година, запослени у ИРС Србија, односно претходно запослени у МПДЛ-у су пружили бесплатну правну помоћ више од 10.000 корисника.

ПРОГРАМИ ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈЕ

Програм менаџери имају вишегодишње искуство у програмима социјалне помоћи угроженим категоријама, програмима преквалификације, програмима за започињање сопственог бизниса, организацији семинара, обука. У програмима преквалификације учествовало је преко 400 корисника.

Везано за будуће социјалне пројекте, важан је податак да ће ИРС у будућем раду посветити пуну пажњу пројектима неформалне едукације за атрактивна и дефицитарна занимања. Претходно искуство показује

да су ове радионице имале пуну подршку свих релевантних институција, а мониторинг завршених курсева показао је да је степен запошљавања и започињања

Детаљ са једног од претходних курсева за козметичара и масера

властитог посла био веома велики.

Посебна пажња ће се посветити социјалним иновацијама и пројектима везаним за очување животне средине те иновативним решењима, као што су социјална предузећа и мали бизнис инкубатори.

МЕСТА И КОНТАКТИ

Пројекат “Побољшање економских и социјалних капацитета и јачање продуктивних мрежа и укључивање у тржиште рада, а нарочито помоћ угроженим категоријама”, спроводи се у местима главне и регионалне канцеларије (Београд и Ниш) као и системом инфо пунктова у Новом Саду, Инђији, Земуну, Батајници, Лазаревцу, Крушевцу, Краљеву, Прокупљу, Алексинцу, Параћину и Лесковцу. Донатор је МПДЛ, односно Министарство спољних послова Шпаније, а вредност пројекта износи 206.750 еура. Овај пројекат је заснован на пружању бесплатне правне помоћи угроженим категоријама становништва. Посебно, битна компонента овог пројекта је програм обука за преквалификацију. Особље ИРС Србија има вишегодишње искуство у истом. Курсеви су потпуно бесплатни и трају у периоду од 6 месеци, укључују практичан рад на терену, као и савете о менаџменту и правним питањима.

Шире информације о раду Иницијатива за развој и сарадњу (ИРС) Србија можете добити у њиховим канцеларијама у:

Београду; Крунска 46 или на телефон 011/32 42 889 и у Нишу; Генерала Транијеа 4 или на телефон 018/ 254 995.

ОТВОРЕНА НОВА, ПЕТА ПО РЕДУ, НАРОДНА КУХИЊА НА ПРОСТОРУ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

ОБРОК ЗА ЈОШ 250 ЛЈУДИ

Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска са НВО “Мајка девет Југовића” данас је свечано отворила пету народну кухињу и пекару у селу Прековце код Новој Брда. Нова народна кухиња, која је смештена у просторијама Прековачке народне кухиње, свакодневно ће најсиромашнијим грађанима из општине Гњилане обезбеђивати топли оброк и хлеб.

Отварањем нове народне кухиње обезбеђен је сиђуран оброк за још 250 људи из шест села на територији општине Гњилане. Самим тим, повећан је укућан број корисника народних кухиња на КиМ који у овом тренутку броји више од 1500 људи.

“Отварање и рад нове народне кухиње на КиМ обезбеђено је захваљујући прилозима који су прикупљени путем хуманитарне акције “Један позив за један оброк гладнима на КиМ”, која је реализована у Републици Српској преко црквене општине Лазарица, а по благослову Владике бањалучког Јефрема, када је од прикупљених средстава купљено 105 тона хране, а у новцу приложено 25.000 евра”, подсетио је, тим поводом, **владика Атанасије**, администратор Епархије Рашко-призренске.

ЈЕДАН СМС ЗА ЈЕДАН ОБРОК

Свих пет народних кухиња, као и пекаре функционишу и раде захваљујући хуманитарној акцији “један смс за један оброк гладнима на КиМ”, која је покренута фебруара месеца 2008. године, а чији су носиоци Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска и НВО “Мајка девет Југовића”. Прикупљена средства од ове акције коришћена су за изградњу три народне кухиње и пекаре. Треба поменути и акције преко Инфостан-а у Београду, као и многа предузећа,

Са отварања народне кухиње у Прековцу

али и појединце који су се одазвали поменутим акцијама, па захваљујући томе сада на рачуну народних

Владика Атанасије освештао је пекару

кухиња има 25.793.060,53 (двадесет пет милиона седамсто деведесет три хиљаде шездесет динара и 53 паре).

ПОТРЕБЕ МНОГО ВЕЋЕ

У народним кухињама свакодневно се храни око 1500 људи, што значи да треба припремити 4500 obroka дневно или преко 1.000.000 obroka годишње. Потребне су, међутим, много веће јер је број оних којима је потребна помоћ у обезбеђивању барем једног obroka дневно огроман.

Епархија рашко-призренска и косовско метохијска заједно са НВО “Мајка девет Југовића” и уз велику помоћ добрих људи организовањем хуманитарних акција тежи остварењу циља за одржавање постојећих и отварање још нових народних кухиња. Тим у вези ускоро се очекује и отварање нове шесте народне кухиње у селу Видање, општина Клина у Метохији. Ову кухињу већ су помогли свештеници и добротвори из Херцеговине.

Инфо служба Епархије Рашко-призренске

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ИЗ БЕОГРАДА ГОСТОВАЛО НА КИМ

“ГЛАДНИ” КУЛТУРНИХ ДЕШАВАЊА

У оквиру раније поштомисаној сјоразума између Народнoг позоришта из Београда и Народнoг позоришта из Приштинe, измештеног у Лейосавићу, у другој недељи априла, у неколико енклава на територији Косова и Метохије, гостовали су глумци из Београда, играјући представу “Ковачи” коју је написао Милош Николић, а режирао Стефан Саблић.

Сала дома културе у Грачаници била је пуна, претежно младих људи. Глумци **Миленко Павлов**, **Бане Видаковић**, **Драган Николић** и глумица **Зорица Мирковић**, извели су представу чија је радња смештена у период после другог светског рата и где су измешане судбине једног Руса, Србина и Немца и њихових породица, а који су истог занимања.

У преподневним часовима, у Дому културе, са ученицима виших разреда основне школе “Цар Душан” из Грачанице и “Миладин Митић” из Лапљег Села, срели су се управник Народнoг позоришта **Божидар Ђурковић** и глумац **Милан Лане Гуговић**. Они су деци поклонили одређен број књига, проспекте и слике глумаца.

Ученици су очекивали да ће се Гуговић на кратко преобразити у неки од својих популарних ликова са сцене, нарочито у лик тренутно актуелног Срећка Шојића из серије “Бела лађа”. Међутим, у овом кратком сусрету добили су само глумачки наклон. Били су разочарани, збуњени и запитани чему неко превали толики пут само да би се појавио и вратио се натраг у Београд.

Сцена из представе „Ковачи“

Путујућа представа, која се у Београду изводи на малој сцени Раша Плаовић, у раним јутарњим часовима, наредног дана, наставила је пут за метохијска места Велику Хочу, Гораждевац и друга, а цена улазница била је симболична и износила је сто динара.

Овај догађај још једном је потврдио да су грађани на Косову и Метохији “гладни” културних дешавања, али нажалост, још једном је ово за њих био доказ да многи овде дођу “на дневницу” и врате се натраг без интересовања за стварне потребе и живот у изолацији. То увек оставља горак укус на позорници косметског живљења.

Радмила Вилићевић

ГРАЧАНИЦА

ПРОМОВИСАНА КЊИГА “ПУТНИК - КРОЗ СЕЋАЊА И СВЕТИЊЕ”

Писац говори делове текста из своје најновије књиже

У препуној сали Дома културе у Грачаници, књижевник **Слободан Костић**, представио је своју нову књигу “Путник - кроз сећања и светиње”. Након отпеване једне изворне песме из Косовског поморавља о животу тамошњих људи, о Костићевој књизи говорили су публициста **Ђорђе Јевтић**, проф. др **Драгиша Бојовић**, проф. др **Драгомир Костић**, као и сам аутор. Ђорђе Јевтић је истакао да нова књига Слободана Костића садржи записе и приче из његовог детињства и ране младости.

“То су својеврсне приче које се ослањају на традицију српске књижевности. Ту су и приче са његовог ходочашћа по Русији и Белорусији, Украјини и обиласка најсветијих манастира из тих земаља”, казао је Јевтић.

Професор др Слободан Костић је до сада објавио петнаест књига поезије, књижевне критике и теорије. Редовни је професор на Филозофском Факултету у Косовској Митровици.

Радмила Вулићевић

МАЛИ МАТУРАНТИ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ У БЕОГРАДУ

“МАЛА МАТУРА - ВЕЛИКО СРЦЕ”

У оквиру традиционалне манифестације “Мала матура-велико срце”, у периоду од 13 -17. маја, у Београду је боравило 1260 ученика завршног разреда основних школа са територије Косова и Метохије. Организатори су и ове године били Министарство за Косово и Метохију и Министарство за просвету, у сарадњи са Градом Београдом, локалним самоуправама, институцијама и привредним субјектима. У оквиру манифестације, осмишљен је, организован и реализован програмски боравак за 1260 ученика са Косова и Метохије и исто толико ученика из основних школа из Београда.

Основни циљ је успостављање трајних веза основних школа из Београда са школама са Косова и Метохије, упознавање ученика са знаменитостима Београда, као и учешће ученика у културним и спортским дешавањима.

ПОБОЉШАЋЕМО УСЛОВЕ РАДА

Министри за Косово и Метохију и просвету **Горан Богдановић** и **Жарко Обрадовић** поздравили су испред Палате Србије у Београду ученике осмих разреда основних школа из јужне српске покрајине, који ће боравити неколико дана у главном граду. Министар Обрадовић истакао је да ће малишане са Космета угос-

Министар Жарко Обрадовић, са својим колежом Гораном Богдановићем дочекао је госте пред Палатом Србија

тити деца из школа 13 београдских општина. “Ви сте мали матуранти са великим срцем и још већом храброшћу јер најбоље знате у каквим условима учите”, казао је Обрадовић гостима и додао да се улажу напори да буду побољшани услови у којима они расту. Министар је оценио да је за вршњаке који живе у осталим деловима Србије то прилика да се подсети како је деца у јужној покрајини.

ХВАЛА ДОМАЋИНАМА

Горан Богдановић, министар за КиМ, је истакао да манифестација “Мала матура, велико срце” траје пет

Слајткиши „слајткишима“

година и да је то прилика да деца са простора јужне српске покрајине, која живе у тешким условима барем на тренутак забораве свакодневницу. Богдановић се захвалио свим донаторима, спонзорима и људима добре воље који су омогућили да деца са Космета могу да се у наредна четири дана безбрижно крећу. Министар се захвалио и родитељима деце који ће угостити вршњаке са Космета јер је то, како је навео, велика одговорност и велика обавеза у времену када породице нису у стању да угосте своје пријатељи и најмилије. “Очекујем колико сутра да ваши домаћини буду ваши гости и виде све лепоте Косова и Метохије”, поручио је Богдановић обраћајући се ученицима.

РАДО ВИЂЕНИ ГОСТИ

Децу су угостили вршњаци из 13 београдских општина. У спортском центру “Олимп” на Звездари, деца са Космета могла су у спортским дисциплинама да одмере снаге са својим вршњацима из главног града. На Вождовцу их је примио председник општине и уручио пакета са слаткишима, у општини Обреновац организован је адекватан програм у сарадњи са тамошњим основним школама. А у “Сава центру” присуствовали су свечаном хуманитарном концерту приређеном у њихову част. На крају посете, 1300 малишана били су гости на фудбалској утакмици између Партизана и пожаревачког Младог радника, присуствујући слављу које су том приликом припремили челници Партизана због освојене треће узастопне титуле.

Свакако, највећи утисак на све њих као и на децу која су их дочекала и код којих су били четири дана, остаће склапање нових пријатељстава и како министар Богдановић рече, нада да ће и београдска деца у што скорје време да посете Косово и Метохију. Имали би заиста шта да виде, од културних знаменитости до госпољубивости косметског народа. *Припремила: В.Ђ.*

ОБЈЕКТИВ СА КИМ

*Село Жач код Истџока:
Косовски званичници пред повратницима...*

... повратници два месеца под шаторима и ведрим небом.

*Призрен:
Посета разрушеним кућама...*

*Београд:
... доношење одлуке о њиховој изградњи.*

Зоран Арсић у децембру на зајочетим темељима...

... у мају пред новоизграђеном кућом.

Долац код Клине:

ФОТО: Јасна Маџрић и Саша Јевтић

ДЕСЕТ ГОДИНА ИЗБЕГЛИЧКА ПОРОДИЦА МИЛАТОВИЋ ИЗ АЈВАЛИЈЕ ЖИВЕЛА ЈЕ У ШТАЛАМА
ПИК “РАТАР”, ПРЕ МЕСЕЦ ДАНА УСЕЛИЛА ЈЕ У НОВИ СТАН У ЛАПЉЕМ СЕЛУ

ОСЕЋАМ СЕ КАО ПРИНЦЕЗА

“Ово што нам се десило је као прича из неке бајке. До пре неколико дана моја породица живела је у једном импровизованом простору у шталама, нисмо имали кућашило, собу сам морала да делим са мамом, бабом и дедом. Сада имам све. Своју собу, кућашило, велики дневни боравак. Пресрећна сам, ово је за мене велики доживљај, као сан”, у даху нам је исричала тринаестогодишња Зорица, када је наша екипа обишла породицу Милатовић, у стану, у новоизграђеним зградама у Лапљем Селу.

Породица Милатовић

Зорица је са самохраном мајком **Тањом**, дедом **Борисавом** и баком **Горданом**, заједно са свим мештанима српске националности Ајвалије, приградског насеља у Приштини, морала напустити ово место и пронаћи ново уточиште.

Срећа им није била наклоњена. Мајка Тања, болесни деда и баба и тада трогодишња Зорица, “за прву руку” уселили су се у неадекватан стамбени простор у шталама у Чаглавици. Тај тренутни смештај трајао је више од десет година.

“Сунце ме огријало 13. априла. Уторак је био. Не заборавља се тај дан, када смо уселили у овај стан. Срећна сам због унукe и ћерке. Оне младе на улици остале, а ја и муж у годинама. Тешко се живело.

Тесно нам било, воду нисмо имали, прозор није могао да се отвори... Зато нам је ваљда још увек све ово необично”, прича бака Гордана, кроз сузу радосницу.

“Презадовољна сам. Молим се богу да што пре добијем решење о стану. Да останем на Косову. Једанаест година нигде нисам ишла са Косова и не желим да идем нигде. Живимо од минималца који добијам као радник Клиничког центра у Приштини и још, ако се поново вратим на посао, а има одређених обећања, нико не би био срећнији од мене”, са неверицом говори Тања, не заборављајући да се, како рече, захвали свима који су заслужни да њена породица напoкoн живи у условима достојним људском роду.

Када смо одлазили од ове скромне породице Сузана, њен најмлађи члан, замолила нас је да овим путем поздравимо њеног деду који се налази у болници и да изрази захвалност својим школским другарима из одељења и разредној, који су је подржавали и онда када јој је било најтеже, помажући јој и дајући велику подршку све ово време.

Зорица испред компјутера

Текст: **Жељко Ђекић**
Фото: **Златко Маврић**

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavico@infosky.net

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс: 036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.yu

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Грачаница бб, Приштина, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Златко Маврић** и **Радмила Вулићевић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs
Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153